

Vergaderjaar 2021–2022

26 488

Behoeftestelling vervanging F-16

Nr. 467

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 mei 2022

Mede namens de Minister van Economische Zaken en Klimaat bied ik u, conform de brief van de Vaste Commissie Defensie «Overbrengen commissiebesluiten inzake informatievoorziening F-35» en de (gewijzigde) uitgangspuntennotitie groot project Verwerving F-35 uiterlijk gelijktijdig met het jaarverslag van het Ministerie van Defensie (Kamerstuk 36 100 X, nr. 1), de financiële verantwoording over het jaar 2021 van het project Verwerving F-35 aan.

De financiële verantwoording over het voorgaande kalenderjaar wordt vergezeld van een controleverklaring van de Auditdienst Rijk¹.

De Staatssecretaris van Defensie,
C.A. van der Maat

---

¹ Zie bijlagen.

Financiële verantwoording 2021 project Verwerving F-35

Tabel 1: Gerealiseerde ontvangsten (in miljoen €)

	ontvangen t/m 2020	ontvangen in 2021	ontvangen t/m 2021
Enmalige bijdrage industrie	4,5	0,0	4,5
Afdrachten uit hoofde van omzet	17,5	4,7	22,2
Verrekening PRL voorschot	15,1	0,0	15,1
Royalty's	12,6	6,3	18,9
Overig	0,0	0,4	0,4
Totaal	49,7	11,4	61,1

Tabel 2: Gerealiseerde betalingen (in miljoen €)

	betaald t/m 2020	betaald in 2021	betaald t/m 2021
<i>Concept Demonstration Phase (Defensie)</i>	10,5	0,0	10,5
<i>Concept Demonstration Phase (EZK)</i>	82,8	0,0	82,8
<i>System Development and Demonstration</i>	792,2	0,0	792,2
Nederlandse projecten	38,3	0,0	38,3
Voortgezette verwervingsvoorbereiding	2.863,6	699,4	3.563,0
Bijdrage doorontwikkeling PSFD-fase	59,5	0,0	59,5
Totaal	3.846,9	699,4	4.546,3

Tabel 3: Aangegane en openstaande verplichtingen (in miljoen €)

Deelfasen	openstaand per 311220	aangegaan in 2021	betaald in 2021	openstaand per 311221
Voortgezette verwervingsvoorbereiding	1.360,1	165,3	699,4	826,0
Bijdrage doorontwikkeling PSFD-fase	4,2	0,1	0,0	4,3
Totaal	1.364,3	165,4	699,4	830,3

Tabel 4: Openstaande voorschotten (in miljoen €)

Deelfasen	openstaand per 311220	nieuw in 2021	verrekend in 2021	openstaand per 311221
Nederlandse projecten	14,7	0,0	0,0	14,7
Voortgezette verwervingsvoorbereiding	64,8	11,2	2,0	74,0
Bijdrage doorontwikkeling PSFD-fase	20,6	0,0	0,0	20,6
Totaal	100,1	11,2	2,0	109,3

Tabel 5: Openstaande vorderingen (in miljoen €)

Openstaande vorderingen (in miljoen €)	openstaand per 311220	ingesteld in 2021	ontvangen in 2021	openstaand per 311221
Royalty's geleverde FMS toestellen	5,0	5,6	6,3	4,3

Toelichting bij tabellen 1 t/m 5

Algemeen

Bovenstaande tabellen geven voor de verschillende fasen van het project inzicht in de gerealiseerde ontvangsten, de gerealiseerde betalingen, de aangegane en openstaande verplichtingen, de verstrekte, verrekende en de openstaande voorschotten, de ingestelde, ontvangen en openstaande vorderingen naar de stand van begin en ultimo 2021. Dit overzicht is opgesteld in overeenstemming met de vereisten voor financiële verslaggeving, zoals opgenomen in de Comptabiliteitswet en de Regeling Grote Projecten.

Als gevolg van het kabinetsbesluit om mee- en tegenvallers voor investeringsprojecten als gevolg van valutaontwikkelingen voortaan als niet plafondrelevante mutaties te verwerken (Kamerstuk 35 300 X, nr. 84) geldt in deze rapportage een ander uitgangspunt voor het waarderen van de openstaande verplichtingen, voorschotten en vorderingen in US dollars. Tot en met de verantwoording over het jaar 2020 werden deze gewaardeerd tegen de koers van 31 december van het jaar waarop de verantwoording betrekking had. Vanaf de verantwoording over 2021 en verder, worden de openstaande verplichtingen, voorschotten en vorderingen gewaardeerd tegen de meest recente CEP-koers voor de US dollar (\$ 1,22 = € 1,00). Het effect van de andere koers op zowel de vergelijkende cijfers van 2020 als het effect wat het heeft op de cijfers 2021 is niet te bepalen.

De effecten van COVID-19 op het aangaan en afhandelen van financiële verplichtingen in 2021 zijn zeer beperkt geweest.

Btw

In 2020 heeft Defensie geconstateerd dat over de jaren 2015–2019 over bepaalde betaalde facturen (nog) geen btw was afgedragen. In 2020 is reeds een bedrag van € 15,7 miljoen ten laste van het investeringsbudget Verwerving F-35 gesteld. De ADR heeft in 2021 een onderzoek uitgevoerd om de gegevens, die door Defensie gebruikt worden voor de grondslag van de btw-afdracht van het project Verwerving F35, te valideren aan de hand van de gegevens in de financiële administratie van Defensie (SAP FI). Defensie heeft opvolging gegeven aan de conceptbevindingen van de ADR en de ADR uitgenodigd een afloopcontrole uit te voeren bij Defensie. Nadat de ADR deze controle heeft uitgevoerd en het onderzoek heeft afgerond zal Defensie de uitkomsten met de Belastingdienst delen, zodat de Belastingdienst een definitief oordeel kan geven. Indien door de Belastingdienst wordt vastgesteld dat het project alsnog extra btw dient af te dragen, heeft dit een effect op de binnen het project beschikbare vrije ruimte (zoals genoemd in de 22^e voortgangsrapportage Verwerving F-35, Kamerstuk 26 488, nr. 466). Bij toekomstige facturen draagt Defensie de geldende btw af.

Ontvangsten

In 2021 heeft het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat € 4,7 miljoen aan opdrachten ontvangen uit hoofde van € 233,5 miljoen aan omzet in 2021 door de Medefinancieringsovereenkomst-bedrijven (MFO-bedrijven). Het totaal aan ontvangsten sinds 2008 bedraagt hiermee € 22,2 miljoen exclusief de eenmalige bijdrage van de industrie in 2002 van € 4,5 miljoen. Van de *Foreign Military Sales (FMS)*-partnerlanden is in 2021 € 6,3 miljoen aan royalty's ontvangen. De post overig is nieuw in 2021 en betreft een terugbetaling € 0,4 miljoen van teveel betaalde kosten voor infrastructuur. Deze middelen vloeien terug naar het project.

Betalingen

Betalingen in US dollars worden belast tegen de CEP-koers voor het betreffende jaar (2021: \$ 1,22 = € 1,00), dan wel termijnvaluta (voor verplichtingen waarvoor een termijnvalutacontract is afgesloten).² De

---

² Hierbij geldt dat verplichtingen die zijn aangegaan na het ingaan van de valuta-afspraken tussen Defensie en het Ministerie van Financiën worden gewaardeerd tegen de CEP-koers en de verplichtingen die zijn afgedekt door termijnvalutacontracten tegen de koersen in het desbetreffende contract.

verantwoording in de administratie van Defensie geschiedt tegen de huidige CEP-koers.

In 2021 is, onder Voortgezette Verwervingsvoorbereiding, een bedrag van € 699,4 miljoen betaald. Hiermee komt de totale betalingstand tot en met 2021 op € 3.563,0 miljoen.

Verplichtingen

De openstaande verplichtingen ultimo 2021 worden gewaardeerd tegen de CEP-koers van 2021 (\$ 1,22 = € 1,00), dan wel de voor de betreffende specifieke verplichtingen overeengekomen termijnkoersen.

In 2021 is er, onder Voortgezette Verwervingsvoorbereiding, € 165,3 miljoen aan verplichtingen aangegaan. Per 31 december 2021 staat er op deze post in totaal € 826,0 miljoen aan verplichtingen open.

Voorschotten

Alle voorschotten van voor 2008 zijn tegen de maandkoers van december 2007 gewaardeerd en de voorschotten vanaf 2008 zijn gewaardeerd tegen de op het moment van verstrekking geldende maandkoers of de huidige CEP-koers voor de US dollar (2021: \$ 1,22 = € 1,00). Uitgezonderd zijn de posten die met valutatermijncontracten zijn afgedekt, deze zijn opgenomen tegen de betreffende valutatermijnkoers. Na voltooiing van de desbetreffende werkzaamheden en/of levering van de desbetreffende goederen of diensten worden deze voorschotten administratief verrekend. Hierbij ontstaan geen koersverschillen. Zoals blijkt uit Tabel 4 heeft de stand voorschotten ultimo 2021 een omvang van € 109,3 miljoen. Onder Voortgezette Verwervingsvoorbereiding is voor een bedrag van € 11,2 miljoen aan nieuwe voorschotten bijgekomen en voor een bedrag van € 2,0 miljoen aan voorschotten verrekend. Onder de Nederlandse projecten en de doorontwikkeling van de *Production Sustainment en Follow-on Development*-fase zijn gedurende 2021 geen bedragen aan voorschotten verrekend.

Vorderingen

De vorderingen ultimo 2021, dan wel ingestelde vorderingen in 2021 op basis van de geplande leveringen, worden gewaardeerd tegen de CEP-koers voor de US dollar (2021: \$ 1,22 = € 1,00).

Zoals bekend zijn FMS-overeenkomsten gesloten voor de aanschaf van F-35 toestellen door niet-partnerlanden. Nederland ontvangt als partner bij de ontwikkeling van de F-35 royalty's voor de toestellen die aan niet-partnerlanden worden verkocht. De geplande leveringen aan niet-partnerlanden over 2021 betroffen 24 toestellen en 25 motoren. De ingestelde vorderingen in 2021 van € 5,6 miljoen zijn gebaseerd op de het daadwerkelijk geleverde aantal toestellen in 2021. In 2021 is van FMS-landen € 6,3 miljoen aan royalty's ontvangen (zie ook Ontvangsten). Per 31 december 2021 staat nog € 4,3 miljoen aan vorderingen open.

Er zijn tot en met december 2021 in totaal 101 toestellen en 109 motoren aan FMS-landen geleverd. In totaal zijn er per 31 december 2021 voor 83 toestellen en voor 83 motoren royalty's ontvangen. Dit betekent dat per 31 december 2021 de royalty's voor 18 toestellen en 26 motoren nog moeten worden ontvangen.